

Sara Danius postumt

24 timmar innan Nobelpriset ska delas ut ligger hon på en säng på Radiumhemmet och får cellgift pumpat in i armen. Nästa dag sitter hon på Konserthusets scen iklädd en ärmlös pärlbroderad klänning med svarta aftonhandskar långt upp på överarmarna som döljer den inopererade infarten. Hon går på elva centimeter höga klackar. Hon är mycket trött och vid desserten somnar hon vid sittande bord över salmbär och saffranspannacotta. *"Det kanske låter som jag är en tuffing men det är jag inte, jag har bara försökt vara som de där vasstråna i Aisopos fabel. Att böja sig, att resa sig, utan stora åthävor."*

Sara Danius, beundrad för sin bildning, elegans och mångsidighet har nyligen inträtt i Svenska Akademien. Samtidigt är hon svårt sjuk i cancer. Inför högtidssammankomsten där hon ska hålla sitt inträdestal till plats nr 7, våndas hon. Hur klär sig en kvinnlig ledamot? Etiketten föreskriver högtidsdräkt. Här ska hon, med allas blickar på sig, representera sig själv som intellektuell, hålla ett tjugominuterstal över sin företrädare **Knut Ahnlund**, skriva under stadgarna och sätta sig på stolen, där en gång **Selma Lagerlöf** suttit. *"Det verkade oklokt med en urringad historia i aprikos"*.

Här tar det numera berömda samarbetet mellan den modeintresserade Sara Danius och designern **Pär Engsheden** sin början. Det resulterar i en stilren svart aftonklänning i sammet med avtagbar mantel, en sorts kvinnlig kontorsfrack, *"en perfekt mix mellan nunna, bibliotekarie och nattklubbsdiva"* om man ska tro Sara Danius.

Nobelbanketten är en balansgång mellan strikt akademi och överdådig fest. I boken beskrivs livfullt de kommande årens samarbete med klänningstriologin, en sidenfantasi i tre akter för festerna 2015–2017. En kombination av tradition och

modernitet. Helt i Sara Danius anda.

Först kom den svårslagna och som det senare visade sig, svåravtagna, sidenkatedralen i rött och svart, inspirerad av Selma Lagerlöfs nobelkreation i rosenmönstret, **Marcel Proust** och modeskaparen **Balenciaga** med sitt tyg – sidengazar och skulpturala uttryck. Därefter den av **Honoré de Balzac** inspirerade, i zibelinesiden med stora gröna rosor på vit botten och 2017 kom så den tredje klänningen, vintervit dupionsiden med svarta blommor och Swarovskikristaller, en hommage till **Virginia Woolf**. Så genomtänkt, lärorikt och roligt att få ta del av historien bakom kreationerna. Samtliga klänningar inklusive den hon bar vid sin sista bankett 2018, oförglömliga tjugofem meter sidentaft, finns [just nu att beundra på Nationalmuseum](#). Gå och se!

Medan behandlingen mot cancer ännu pågår blir hon som första kvinna utsedd till ständig sekreterare i Svenska Akademien, på dagen hundra år efter att Selma Lagerlöf som första kvinna i Akademien gjorde sitt inträde. Danius skriver själv med glimten i ögat; *"Ständiga sekreteraren lever i harmoni med världen... Hon vet nästan alltid vad hon ska säga. Hon är äldst av åtta syskon, fråga henne hur en slipsten ska dras. Hon vet. Hon rattar en hel akademi."*

Men det fanns smolk i bägaren. Våren 2017 hade cancer återkommit med metastaser i hjärnan som följd. På hösten samma år briserade metoo och krisen i Svenska Akademien blev ett faktum. Den följande tiden utstrålade Sara Danius för mig som betraktare en otrolig viljestyrka, ett under av mod, utrustad med både ett tåla-mod och en obetvinglig förmåga att slåss för det hon uppfattade som rätt och riktigt, för öppna arbetsformer i en steltnad gammal Akademi. Samtidigt blev hon näst intill över en natt utsedd till en feministisk ikon med knytblusen som sitt signum. Då passade hon också på att tillsammans med stylisten **Camilla Thulin** designa en blus mot hedersförtryck till förmån för GAPF (Riksorganisationen Glöm Aldrig Pela och Fadime är en sekulär och ideell förening som

arbetar mot hedersvåld) som hon också bar när hon 2018 mottog Eva Moberg-priset. I sitt sista Sommar i P1 från augusti 2018 säger hon själv: *"Jag är stolt över att mitt handlande som Svenska Akademiens ständiga sekreterare bidrog till att en rad kvinnor fattade mod och vågade anmäla. Och det kära lyssnare, är ingen liten sak."*

Sara Danius avled den 12 oktober 2019, sex och ett halvt år efter sin första cancerdiagnos. De flesta texterna i den här boken är skrivna under samma tid. Förutom i Vinter i P1 från december 2014 där hon öppenjärtigt berättade om sin sjukdom nämnde hon den aldrig mer i sina texter. Hon ville hela tiden se framåt och utåt.

Sara Danius arbetade vid sin bortgång med två projekt som inte hann färdigställas; en samlingsvolym med publicerade artiklar och essäer och en bok om fotokonst. Sidenkatedralen har nu samlat ihop dessa.

Texterna i den formfulländade boken är indelade i avdelningar, inramade med tryck av det vackra rosenmönstret från den berömda Nobelkläningen – sidenkatedralen, som också pryder omslaget. Den avhandlar litteratur, mode och fotografi kryddat med betraktelser ur hennes eget liv. Allt behandlas och skärskådas med Danius knivskarpa intellekt parat med humor, ironi och självdistans. Det är en ren fröjd att läsa och suga på varje stycke, även om jag tycker att de tre sista texterna från programmen Sommar och Vinter i P1 gör sig ännu bättre att lyssna på med Sara Danius egen röst. Då får man också med sig hennes perfekta musikval på köpet. Samtidigt känns det vemodigt att konstatera att nu är det slut – det kommer inte flera texter. Eller som Sara Danius, helt utan sentimentalitet sammanfattar det hela: *"Att träda in i en församling som Svenska Akademien är att ställa sig i ett led... Man efterträder någon, man blir själv en dag efterträdd. Man sätter sig på en stol, andra har suttit där före en, andra kommer att komma efter. Under tiden får man göra så gott man kan. Förvalta, vårda, föra vidare... Och när allt kommer omkring är det en*

ganska bra bild av hur livet är. Vi står i ett led – oavsett om vi får telefonsamtal från Peter Englund eller inte.”

Heléne Nellvik

Sidenkatedralen och andra texter

Sara Danius

Albert Bonniers Förlag

Sara Danius 1962 – 2019 var professor i litteraturvetenskap och essäist. År 2013 invaldes hon som ledamot av Svenska Akademien på stol nr 7. Hon blev Svenska Akademiens ständiga sekreterare 2015, en post hon lämnade 2018. Hon lämnade Svenska Akademien för gott 2019.

SARA DANIVS
SIDENKATEDRALEN
ALBERT BONNIERS FÖRLAG